

Een kind krijg je voor het leven

boekerij.nl

TRUDY SCHEELE-GERTSEN

Een kind krijg je voor het leven

*Het persoonlijke en waargebeurde verhaal
van een afstandsmoeder*

ISBN 978-90-225-9234-2

ISBN 978-94-023-1613-1 (e-book)

NUR 402

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: De Paulastichting © M.A.I. van Bommel

Auteursfoto: © Bram Petraeus

Zetwerk: Elgraphic

© 2021 Trudy Scheele-Gertsen en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Uit privacy-overwegingen zijn bijna alle namen van personen die in mijn verhaal worden opgevoerd, geanonimiseerd.

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Wie zijn geschiedenis niet kent,
is gedoemd haar te herhalen.*

GEORGE SANTAYANA

Ik wil dit boek opdragen aan mijn kleinkinderen, omdat zij mijn hoop zijn op een gelukkige toekomst en zin geven aan mijn dagelijkse bestaan.

Inhoud

Proloog. Het is een jongetje	II
------------------------------	----

DEEL I

1 De dominante huwelijksmoraal	17
2 Het lallende viertal	25
3 Een stadse jongen	31
4 Mijn grote geheim	39
5 De eerste dagen bij de nonnen	45
6 Ze lieten me geen moeder zijn	55

DEEL II

1 De adoptiewet	73
2 In Amsterdam zou het lukken	85
3 Trotse moeder	105
4 Weer thuis	115
5 Een duivels dilemma	121

DEEL III

1	Cor	129
2	Ons huwelijksfeest	135
3	Gezinsuitbreiding	139
4	Een zorgeloos jong gezinnetje	147
5	LinkedIn	155
6	De ontmoeting	161
7	De dossiers	173
8	De media springen erbovenop	187
	Nawoord	199
	Dankwoord	203

PROLOOG

Het is een jongetje

Het was maandag 19 februari 1968. Ik keek naar buiten, naar de binnentuin. Het was druilerig weer, niet echt een winterse dag. Ik lag in een soort ziekenhuisbed in een kleine eenpersoonskamer. Op de afdeling, die bestond uit een gang op de begane grond met een paar eenpersoonskamertjes, was ik de enige. De andere zwangere meisjes zaten in een vleugel aan de voorzijde van het gebouw, op de eerste en de tweede verdieping.

Vier dagen lag ik hier nu, moederziel alleen. De drie maanden van mijn zwangerschap die ik samen met de andere meisjes had doorgebracht, werden abrupt beëindigd. Zonder afscheid van hen te kunnen nemen werd ik door zuster V. naar dit eenpersoonskamertje gebracht. De zwangere meisjes met wie ik al die maanden lief en leed had gedeeld, mochten mij niet opzoeken. Dat was niet gewenst, hadden ze tegen me gezegd.

Maar toen ik bevallen was, kreeg ik via zuster V. lieve en meelevende berichtjes van ze, met veel geluk voor de toekomst. Verder bleef het doodstil. Op kraambezoek mochten ze niet komen.

Donderdagavond 15 februari 1968 om kwart over negen 's avonds kreeg ik een zoon, mijn eerste kind.

Twee lange dagen had ik steeds de lege, eenzame gang op en neer gelopen. Ik zag en sprak niemand behalve de zuster. Toen de weeën heftiger werden, werd uiteindelijk huisarts S. gewaarschuwd. Zuster V. probeerde mij tijdens de bevalling te troosten en pakte mijn hand, maar ik stak mijn nagels als vlijmscherpe mesjes in haar handen en arm. Ze probeerde een pijnlijke kreet te onderdrukken. Ze begreep niet dat ik haar troost helemaal niet op prijs stelde.

Ik zag zijn hoofdje, een bleekroze baby. Een paar seconden was het stil. Vervolgens hoorde ik zijn eerste uithalen. Ik stroomde over van warm geluk. Toen werd de navelstreng doorgeknipt.

‘Het is een jongetje,’ zei zuster V. en ze trok het laken over mijn benen alsof ze bang was dat ik het koud zou krijgen.

Ik hoorde hem nu onbedaard huilen en probeerde overeind te komen om hem beter te kunnen bekijken. Het laken ontnam mij goed zicht. Zuster V. hield het expres tussen mij en mijn zoon in.

‘Rustig blijven liggen,’ zei zuster V. Ze duwde me zachtjes terug in de kussens, ‘de placenta moet nog komen.’ Ze haalde mijn zoon zo snel mogelijk uit mijn gezichtsveld. Ik kon hem niet meer zien.

Ik was moeder geworden, had een nieuw leven op de wereld gezet, een klein mensje, dat ik negen maanden bij me had gedragen, dat bij mij hoorde, dat van mij was. Ik heb een zoon gekregen, ging door mijn hoofd.

Een glimp had ik van hem opgevangen. Het zal altijd mijn kind blijven, dacht ik, wat er ook gaat gebeuren.

Ik wilde hem vasthouden. Zuster V. stond met de rug naar mij toe, wikkelde hem in doeken en verdween zonder dat ik goed had kunnen zien hoe hij eruitzag.

Het huilen verstomde. Hij was verdwenen naar een andere vleugel van de instelling. Huisarts S. uit Oosterbeek bleef en wachtte op de placenta. Een paar minuten later kwam zuster V.

weer terug. Kennelijk had ze mijn zoon afgegeven op de babyafdeling. Toen alles voorbij was, vertrok de huisarts.

‘Ik wil hem zien, ik wil hem vasthouden.’

‘Nee dat kan nu niet,’ antwoordde ze kalm.

‘Wanneer dan wel?’ vroeg ik.

‘Later, we zullen zien.’

Ik was blij, trots en verdrietig tegelijk. Ik had een zoon en ik mocht hem niet bij me houden. Ik voelde me ontredderd, moe, ik was bang en de eenzaamheid kroop mijn lichaam binnen. Mijn angst werd bewaarheid, de nachtmerrie leek uitgekomen.

Zou mijn vriend trots zijn wanneer hij hoorde dat hij zojuist een zoon had gekregen? Waar was hij? Was hij maar hier. Dan mocht ik mijn zoon waarschijnlijk wel bij me houden.

Ik dacht aan mijn moeder. Was dit haar wens? Gebeurde dit allemaal zo voor haar?

Zuster V. reed me met bed en al naar een kleine eenpersoonskamer. Ik kon niet meer nadenken. Was dit mijn leven? Was dit allemaal echt gebeurd, of zou morgenochtend blijken dat ik het maar gedroomd had? Zou ze morgen alsnog mijn zoon bij me brengen? En als ik morgen mijn zoon niet te zien zou krijgen, hoe moest het dan verder? Het werd zwart voor mijn ogen.

De volgende dag werd ik wakker in de kleine kamer die uitkeek op de binnentuin.

Zuster V. kwam binnen.

‘Wanneer mag ik mijn zoon zien?’ vroeg ik haar meteen.

‘Later. We zullen zien,’ zei ze weer, net als de dag ervoor. ‘Wil jij je zoon zelf een naam geven of wil je dat wij dat doen?’

Ik keek haar verbijsterd aan. ‘Natuurlijk geef ik hem zelf een naam en ik weet ook al welke: Julian.’

‘Het heeft geen haast,’ zei ze. ‘Na het weekend ga ik naar de gemeente om hem aan te geven.’

DEEL I

I

De dominante huwelijksmoraal

Het was zaterdag 17 februari 1968. Ik lag al twee nachten op het kamertje. Om acht uur maakte zuster V. me wakker. Zou ik vandaag mijn zoon mogen zien? vroeg ik. Nee, vandaag ging ook niet lukken, het kwam niet uit, zei ze, het was erg druk op de babykamer omdat het weekend was en iedereen vrij had. Er waren niet genoeg verzorgsters op de afdeling.

Zuster V. had steeds een andere smoes waarom ze mijn zoon niet kon brengen en ik hem niet mocht zien.

Plotseling ging de deur open en een kille wind waaide naar binnen. Het was mijn moeder, die de kou van buiten mee naar binnen nam. Ze zag er vermoeid uit. ‘En, hoe gaat het? Ik zal blij zijn als je weer thuis bent.’

Ik vond het fijn dat ze was gekomen. Ze had zorgen om mij, zei ze. Ik begon te huilen.

‘Ik heb een zoon,’ zei ik, ‘de zuster brengt hem zo bij me, dan kan ik hem je laten zien en kun je hem vasthouden.’

Ik zag dat mijn moeder schrok maar ze zweeg.

‘Wil je hem niet zien?’ vroeg ik haar. ‘Zal ik de zuster roepen, dan vraag ik of ze je kleinzoon aan je laat zien.’

Mijn moeder gaf geen antwoord en keek me verdrietig aan.

‘Ik moet gaan,’ zei ze. Verbijsterd en moedeloos bleef ik alleen achter.

Mijn moeder was een trotse vrouw, geboren in 1900. Ze was opgegroeid in een tuindersgezin en had zes zussen en één broer. Zij was de op een na oudste. Ze had vijf jaar lagere school gehad. Omdat ze slim was, mocht ze een klas overslaan, wat ze eigenlijk heel vervelend vond, want toen ze van de lagere school kwam, moest ze haar vader helpen op het land, helpen in de huishouding en zorgen voor haar jongere zussen en broer. En hoewel ze intelligent was, mocht ze geen vervolgopleiding doen, dat zat er niet in, daar was geen geld voor. Wat moest ze trouwens met een diploma? Mijn moeder had graag verder gestudeerd, maar haar ouders konden met zoveel monden te voeden nauwelijks rondkomen van de opbrengsten van het land. Aan het begin van de twintigste eeuw was overleven voor veel gezinnen een harde dobber.

Op het platteland was het vrij gebruikelijk dat de meisjes op het land werkten of de huishouding gingen doen bij voornamere families. Vrouwen werden in die tijd nog niet gezien als volwaardige burgers die mee konden denken als er belangrijke politieke beslissingen moesten worden genomen. De vrouwenemancipatie moest nog op gang komen. Het stemrecht voor vrouwen werd pas in 1919 ingevoerd. Ook het recht om te erven hadden vrouwen lange tijd niet en ze mochten zelfs tot ver in de vorige eeuw niet eens een bankrekening openen. Dat was alleen voor mannen weggelegd. De toekomst van mijn moeder zou niet verder gaan dan een huwelijk, kinderen krijgen en voor het huishouden en het gezin zorgen. Daarvoor had je geen goede opleiding nodig. Naar intelligentie en talenten werd niet gekeken. Een vrouw werd geacht zich te houden aan de dominante huwelijksmoraal die toen heerste. De man was de kostwinner en de baas van het gezin.

Ik hoefde niet in de voetsporen van mijn moeder te treden. Na de middelbare school verliet ik het ouderlijk huis voor een opleiding in de verpleging in het ziekenhuis van Zevenaar. De wereld was veranderd en gelukkig was mijn moeder mee veranderd. Ik kon en mocht een opleiding volgen, ging het huis uit en kreeg een kamer in de verpleegstersflat op het terrein van het ziekenhuiscomplex. Inwonen was verplicht. Door de week studeerde en werkte ik in het ziekenhuis. Soms had ik ook weekenddienst. Op de vrije weekenden ging ik meestal naar huis, zeker in het begin.

Maar toen ik doorkreeg dat ik zwanger was, ging ik minder vaak naar mijn ouders. Misschien was dat voor mijn moeder een eerste aanwijzing dat er iets aan de hand was. In oktober 1967, vlak voor mijn eindexamen verpleegkunde, ging ik naar huis en trof alles als gewoonlijk aan. Mijn beide broers woonden nog thuis. Mijn oudste broer had een technisch beroep bij de Kema, de Keuring van Elektrotechnische Materialen Arnhem. Mijn jongste broer had HTS gedaan, was een echte boekenwurm en leek nooit uitgestudeerd. Hij was een rustige teruggetrokken jongen, was vier jaar ouder dan ik, en had nog geen vast werk. Met hem ging ik vroeger vaak uit vissen, met hoge lieslaarzen door het water en de modder, kikkers en salamanders vangen.

Mijn vader was tuinder en in zijn vrije tijd schreef hij muziek. Als hij niet op het land was, dan zat hij in de voorkamer met zijn kroontjespen en een potje Oost-Indische inkt muzieknoden te schrijven op vellen gelijnd papier. Eigenlijk was hij niet zo geschikt voor het harde werk op zijn tuindersbedrijf. Ieder vrij moment was hij met zijn muziek bezig. Hij schreef muziek voor het kerkkoor, dat hij ook dirigeerde. Veel avonden was hij niet thuis omdat hij ook nog aan andere muziekkorpsen in de buurt les gaf.

Mijn zus was het huis al uit. Ze was, zoals het hoorde, na het

vinden van een woning eerst verloofd en daarna getrouwd. Dat zij ook in verwachting was, wist ik toen nog niet.

Als we geen avonddienst hadden, zaten mijn collega-leerling-verpleegkundigen en ik vaak bij elkaar op de kamer ervaringen uit te wisselen en te discussiëren. Sommigen van hen kende ik door en door en zij kenden mij ook heel goed. Maar toen ik zeker wist dat ik in verwachting was, werd ik beduidend minder spontaan en open naar mijn collega's. Ik had een groot geheim, waarover ik met niemand kon praten. Niemand mocht het weten. De directrice van de opleiding, zuster Laetitia – de opleiding werd geleid door nonnen – mocht het al helemaal niet ter ore komen. Als ze dit ooit te weten kwam, zou ze me direct van de opleiding trappen.

Voor iedereen moest ik zien te verbergen waarom ik mij de laatste tijd niet goed voelde, en vermoeid en verdrietig was. Zelfs mijn beste vriendin mocht het niet weten en ook voor haar sloot ik me af. 'Ik moet studeren,' riep ik vaak, en dan maakte ik me snel uit de voeten. Iedereen geloofde dat ook wel want enkele maanden later, in oktober, moesten we eindexamen doen.

Omdat ik last had van ochtendmisselijkheid, me niet lekker voelde en een lastige start van de dag had, stond ik een uur eerder op. Voordien kwam ik altijd pas op het laatste moment uit bed, en haastte me om op tijd op de afdeling te zijn. Nu deed ik het rustig aan.

Een arts-docent die op een ochtend het kantoor van de afdeling Chirurgie binnenliep en een traan in mijn ogen waarnam, zei: 'Wat is er met jou aan de hand?'

'Let maar niet op haar,' antwoordde de hoofdzuster, die in zijn kielzog het kantoor betrad voordat ik zelf iets kon zeggen, 'het zijn de zenuwen voor het examen.'

'Wat een nonsens,' zei de arts. 'Als er iemand zich geen zor-

gen hoeft te maken over het examen, dan ben jij het wel,' stelde hij mij gerust.

Hoe kon ik mijn zwangerschap geheimhouden? Ik dacht nu maanden vooruit, hoe kon ik hiervandaan dingen regelen? Ik moest zaken gaan plannen, mijn toekomst zeker stellen. Hoe kon ik een huis, een eigen woonruimte vinden? Bij mijn ouders in huis hoopte ik na de bevalling een aantal maanden onderdak te vinden. Thuis was nog steeds mijn toevluchtsoord in mindere tijden. Als ik klaar was met mijn opleiding, zou ik naar huis gaan. Daar, zo zou ik voorstellen, wilde ik weer een poosje wonen, met mijn baby, en van daaruit kon ik dan woonruimte zoeken en een vaste baan. Dat plan zou ik aan mijn moeder moeten voorleggen.

Mijn moeder was stil, ze zat aan de keukentafel en las de krant, maar ze leek het nieuws niet in zich op te nemen. Ze zat maar wat te staren met haar hoofd voorover. Zou ze het vermoeden? Zou ze het in de gaten hebben van mijn zwangerschap? Ik wilde de stilte doorbreken.

'Ik moet je iets vertellen,' zei ik.

Mijn moeder knikte. 'Dan gaan we naar buiten, even wandelen, want de muren hebben hier oren.'

Het was op een zondag, rond vier uur. Er waren wel meer mensen aan het wandelen in de buurt, op weg naar familie. In dit rooms-katholieke dorp in de Betuwe, Huissen, waar op zondag niet gewerkt mocht worden, was een wandeling een gewilde afwisseling op deze verplichte rustdag. Hier woonden veel tuinders en fruittelers. Het dorp had een kleine kern, met een kerk en een nonnenklooster en daaromheen winkels en een jongens- en een meisjesschool. Het was ondenkbaar dat jongens en meisjes in hetzelfde gebouw op school zaten. De nonnen gaven les op de lagere meisjesschool en leerden de meisjes al vroeg hoe je je keurig en netjes behoorde te gedragen. De jongensschool was

een stuk vrijer; daar was wel een juf die les gaf, maar er waren vooral meesters. Een meester op de meisjesschool was uitgesloten.

Iedereen in dit dorp kende elkaar, de sociale controle was groot. Leefregels werden bepaald door de gemeenschap en de kerk en er was weinig ruimte om daarvan af te wijken. Deed je dat wel, dan werd je met de nek aangekeken en hoorde je er niet meer bij. Mensen waren vaak meedogenloos tegen elkaar. Zo had elk dorp wel zijn dorpsgek, die door alle kinderen werd uitgelachen, nageschreeuwd en getreiterd. Ons dorp had er ook een: een verstandelijk beperkte man die fantastische muziek kon maken. Hij kwam regelmatig bij mijn vader op bezoek en dan deelden ze hun liefde voor muziek. Bij ons thuis leek deze man alles behalve dom, maar een normaal mens die veel van muziek hield.

Een paar straten lang zweeg mijn moeder, ze sprak geen woord. Ik wachtte af tot ze begon, dan zou ik meteen weten wat haar bezighield. Zij wachtte af tot ik van wal zou steken. Op dat moment realiseerde ik me dat mijn moeder het allang wist.

‘Ik wil een poosje thuis komen wonen,’ sprak ik snel.

Mijn moeder reageerde onmiddellijk. ‘Het is al goed zichtbaar, de manier waarop je loopt, daar herkende ik het aan. Ik ben nogal geschrokken en heb er ook al over nagedacht, hoe het verder moet. Ik zie maar één oplossing. Het is beter dat je het kind afstaat. Hier kun je niet komen met je kind, dat is voor mij niet te doen. En wat zullen de mensen wel niet denken!’

De bodem sloeg onder me vandaan. Ik versteende. Mijn plan viel in duigen. Ik hoefde mijn vraag niet meer te stellen. Was dit mijn moeder die sprak? Ik had alles van haar verwacht: boosheid, teleurstelling, ontreddeering, alles. Maar mijn kind weggeven, hoe kwam ze erbij? En hoe zou dat dan moeten, wat een waanzin. Wat ging er om in het hoofd van mijn moeder? Ik was plotseling ontdaan, verward, angstig. Ik was lamgeslagen.

Mijn moeder stond niet aan mijn kant. Zij was mijn laatste strohalm. Wat moest ik nu, ik had nog ruim drie maanden te gaan? Waar kon ik zo gauw onderdak vinden? Ik moest iets anders verzinnen, nieuwe plannen maken.

‘Het is de enige oplossing,’ zei ze.

Ik voelde teleurstelling, maar ook woede. Ik probeerde het te onderdrukken, misschien was nog niet alles verloren, misschien kon ik haar nog van gedachte laten veranderen. ‘Afstand doen, hoe kom je erbij,’ zei ik, ‘dat gaat zeker niet gebeuren, en wat die bekrompen Huissenaren van mij denken? Daar heb ik lak aan.’ Ik voelde dat ik nu maar beter mijn mond kon houden. Mijn moeder zou op dit moment niet op andere gedachten te brengen zijn.

We liepen richting haar ouderlijk huis. Ik had geen zin meer om te wandelen en we draaiden om. Beiden teleurgesteld en zonder nog iets te zeggen namen we de kortste weg terug naar huis. Thuisgekomen sloot ik me op in mijn kamer met de mededeling dat ik nog veel te studeren had. Diezelfde avond pakte ik mijn tas en ging ik terug naar mijn kamer in het ziekenhuis.

Hoe kon mijn moeder, hoe kon ze? Ik had haar teleurgesteld. Maar zij had iets onmogelijks voorgesteld. Het maakte me bang en toch was ik nog steeds blij dat ik een kind kreeg.

Ik moest een andere oplossing bedenken.

